

Notat vedrørende valg af edb-system til forskningsbibliotekerne

De brugergrupper, forskningsbibliotekerne fortrinsvis skal betjene, er de studerende og forskerne. Herudover betjener forskningsbibliotekerne andre biblioteker, fx folkebibliotekerne. Forskningsbibliotekerne supplerer i betydelig udstrækning hinanden, da bogbestandene er fagligt specialiserede.

Brugergrupperne indgår med forskellig vægt i de enkelte bibliotekers brugerkreds. Derfor vil der sandsynligvis være en vis forskel forskningsbibliotekerne imellem på deres betjening af brugerkredsen. Den betjening af brugerne som et bibliotek tilbyder, må have indflydelse på de krav, man må stille til et eventuelt edb-system.

Hvis der er udtalte forskelle mellem forskningsbibliotekernes betjening af brugerne, eller hvis forskningsbibliotekerne prioriterer de forskellige former for betjening forskelligt, kan det derfor være mindre hensigtsmæssigt med en for kraftig standardisering gennem valget af ét fælles edb-system. Desuden kan bindinger til et bestående edb-system have indflydelse på de krav, et forskningsbibliotek stiller til et fremtidigt system.

En vis grad af samarbejde imellem forskningsbibliotekerne omkring eventuelle edb-løsninger er imidlertid ønskelig, da man, ved aftaler om at udnytte et fælles eksternt katalogiseringsformat, vil lette kommunikationen bibliotekerne imellem.

Ved at anvende det såkaldte Marc-format til katalogisering, lettes kommunikationen til udenlandske biblioteker og eventuelt lettes katalogiseringsarbejdet i bibliotekerne ved at man kan overtage størsteparten af katalogiseringsinformationen fra udlandet.

Det er indtrykket, at man hidtil i samarbejdet omkring en mulig edb-løsning, har betragtet katalogiseringsproblemet i sammenhæng med behovet for etablering af et fælles system til varetagelse af de øvrige biblioteksadministrative rutiner. Mulighederne for at løse de to problemer mere adskilt ved valg af én form for samarbejde omkring katalogiseringen og en anden form for samarbejde omkring de øvrige administrative rutiner bør overvejes.

Følgende arbejdsformer er mulige:

1. Bibliotekerne fastlægger alene et fælles eksternt katalogiseringsformat, mens det enkelte bibliotek selv tager stilling til hvilken form for edb-løsning og hvilket internt katalogiseringsformat, det vil udnytte.

Dette vil muliggøre lettelser i kommunikationen mellem bibliotekerne og, hvis man vælger Marc-formatet som det fælles, en vis lettelse i kommunikationen med udenlandske institutioner. Herudover vil det enkelte bibliotek få stor frihed til at vælge den administrationsform og den edb-løsning, som bedst tilfredsstiller dets krav.

Til gengæld vil der ikke blive væsentlige lettelser af det enkelte biblioteks katalogiseringsarbejde, og en eventuelt udnyttelse af

Marc-båndene til katalogisering er overladt til de enkelte forskningsbiblioteker.

2. Bibliotekerne opretter en central registreringsfunktion, der modtager, opbevarer og distribuerer katalogiseringsoplysninger. Inddata til denne funktion skal hovedsagelig være Marc-bånd fra udlandet. Den del af katalogiseringen, der ikke kan dækkes af Marc-båndene, udføres af det bibliotek, der først anskaffer den omhandlede publikation. Katalogiseringen skal ske efter en aftalt fælles standard for katalogiseringsinformation og informationen overføres i Marc-format til den centrale registreringsfunktion. Samtidig vedligeholdes et totalregister over eksisterende publikationer i forskningsbibliotekerne. På grundlag af oplysninger om anskaffelser kan katalogiseringsinformationen udtrækkes fra registret og overføres til det enkelte bibliotek i form af færdige kataloger eller som Marc-bånd til det edb system, som biblioteket anvender.

Man vil ved denne form for samarbejde lette det enkelte biblioteks arbejde med katalogiseringen og samtidig opnå betydelige lettelser i kommunikationen imellem bibliotekerne og tilsvarende institutioner i udlandet. Med denne løsning er det ikke nødvendigt på nuværende tidspunkt at beslutte udvikling af ét eller flere fælles totalsystemer. Det væsentligste arbejde ved oprettelse af en biblioteksdatabase udføres ved den maskinelle registrering af katalogioplysninger i et format, og med et indhold alle kan acceptere.

Man kan da, indenfor rammerne af dette samar-

bejde, søge en nøjere bestemmelse af det enkelte biblioteks krav til de øvrige administrative rutiner og indlede et mere snævert samarbejde mellem de biblioteker, hvor kravene er sammenfaldende.

Nogen umiddelbar løsning af de biblioteksadministrative rutiner, og dermed en rationalisering af administrationen, giver denne samarbejdsform ikke.

3. Bibliotekerne vælger i fællesskab det edb-system, man vil anvende i fremtiden. Dette system omfatter såvel katalogisering som de øvrige biblioteksadministrative opgaver. Systemet kan anvendes i fællesskab af alle bibliotekerne med en dertil hørende fælles administration, eller det kan anvendes selvstændigt af grupper af biblioteker.

Ved valg af denne fremgangsmåde, vil man opnå de samme fordele som under 2., desuden vil man tillige opnå en automatisering af de administrative rutiner.

Fremgangsmåden vil imidlertid kræve, at man opnår enighed om kravene til edb-systemet og om prioriteringen af disse krav. Dette kan blive vanskeligt, hvis der er reelle forskelle i den betjening, bibliotekerne tilbyder, og man vil kunne risikere at få et system, der ikke tilfredsstillende alle forskningsbibliotekerne i lige høj grad.

Ud fra det hidtil oplyste må administrationsdepartementet formode, at løsning 2. vil være den samarbejdsform, der hurtigst vil kunne give frugtbare resultater.

Denne løsning udelukker ikke, at man samt lig arbejder med løsning 3., som et mål på længere sigt.